

GARADNAY BALÁZS

A szegények szíve

A szegények is a gazdagság reményében élnek

Mindenekelőtt szeretném elmondani, kit nevezek szegénynek.

Bosco Szent János, a kallódó ifjúság XIX. századi karizmatikus nevelője sosem mondta a bűnöző ifjúságot rossznak, inkább azt mondta, hogy vannak szerencsés és szerencsétlen sorsú fiatalok. És ezzel a nyílt tekintetével, a mindig jót feltételezésével sok, nagyon sok fiatalot megtérített, és a jóság oldalára állított.

Egy alkalommal nagyobbjti lelki napot tartott a torinói ifjúsági börtönben, és mind a háromszáz fogvatartott elvégezte nála a szentgyónását. Jutalmul János atya megkérte a börtönparancsnokot, hogy engedje el vele a háromszáz fiatal egy kirándulása. Az elutasító válasz úgy hangzott, hogy nincs annyi börtönőr, amennyi szavatolni tudná a visszaérkezésüket. Bosco János azt felelte: Nem is kérek börtönőröket. EGYMAGAM LESZEK VELÜK, és mindegyiküket vissza fogom hozni.

És így is történt.

Nos tehát vannak olyanok, akiknek minden szükséges megadatot ahhoz, hogy jól neveltek legyenek, és a társadalom kívánalmainak megfelelő életet éljenek. És vannak olyanok, akiknek ez nem adatott meg – őket mondom szegényeknek, akik elől elzárták azokat az esélyeket, amelyekhez nekik is joguk lett volna, és amire ők is vágyakoznak. Mert emberek, éppúgy, mint mi.

Ezek a szegények – ha nyitottak, és van valaki a környezetükben, aki kész betölteni szívük vágyódásait – gazdaggá lehetnek! Ha azok, akik úgy érzik, lélekben tehetősek, átérzik felelősségüket, és hajlandók kincseiket átadni nekik, akkor egészségesebbé válhat az emberiség nagy családja. Nagy felelőtlenség lenne sorsára hagyni a nehezebb helyzetbe sodródott testvéreinket, és önző zárkózottságunkban csak a magunk bajával törődni. De aki nagyon önző, és csak magára gondol, annak is be kell látnia, hogy részvétlenségének bűne visszahullik saját fejére, mert ha nem emeli fel környezetét, annak lepusztultsága elviselhetetlen terhet ró a környezetre, jelesül őrá.

Fenntartás nélkül legyünk jók, nyíltszívűségünket ne kössük feltételekhez

Jézus elmondja az evangéliumban, miként kell megnyitnunk szívünket felebarátaink előtt. Nem ítélnünk a külső alapján, nem a látszatra kell adnunk, nem lehetünk személyválogatók vagy számítók, s a javakat nem kölcsön kell adnunk, a viszonzás reményében, hanem véglegesen kell ajándékoznunk.

Ezek a szegények nincsenek abban az állapotban, hogy feltételeket szabhasunk nekik: a rájuk nehezedő terhek kibillentették őket az egyensúlyukból, nem tekinthetjük őket olyan partnereknek, akiktől mi most stabilitást várhatnánk, hiszen épp ezt veszítették el.

Keresztes Szent János a szeretet önzetlen ajándékozásáról tanítja: ha valahol nincs szeretet, akkor vigyél oda te, és akkor már lesz! Ha valakit – úgy gondold – nem tudsz szeretni, mert semmi szeretetreméltót nem találsz benne, akkor töltsd be benne ezt az Őrt Isten szeretetével, és amikor már felismered az emberben az Istent, akkor már szeretni fogod őt!

A Bölcs kérdezi tanítványától, mit gondolsz, az éjszakai sötétség után mikor jött el a reggel. Amikor meg tudom különböztetni a számat a lótól! – hangzik a felelet. A Mesternek nem tetszik a válasz. Amikor meg tudom különböztetni a szilvát a körtétől! – próbálkozik újra a tanítvány. De ismét rossz a válasz. A Mester adja meg a helyes útmutatást: akkor mondhatod, hogy reggel van, és látsz, amikor szembejön veled egy ismeretlen, és te felismered benne a testvéredet.

Személyes kapcsolatunkban egyedül mi vagyunk azok, akik adhatunk szegény felebarátainknak valamit: mert elfogadni tudnak, de önmagukból előhozni már nem biztos.

Adnunk kell, hogy a veszteségeiket pótolhassák. Nem azoknak kell ajándékoznunk, akik azt „megérdemlik”, hanem azoknak, akiknek nincs. Jézus is figyelmeztet, hogy a jóságunkat ne kölcsön adjuk a viszonzás reményében, hanem valóban ajándékozzuk: *„Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg barátaidat, sem testvéreidet, sem rokonaidat, sem jómódú szomszédaidat, nehogy visszahívjanak és viszonzozzák neked. Ha vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. S boldog leszel, mert nem tudják neked viszonzni. De az igazak feltámadásakor megkapod jutalmadat”* (Lk 14,12-14).

„Ha csupán azokat szeretik, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok? Nem így tesznek a vámosok is? S ha nem köszöntitek, csak barátaitokat, mi különösezt tesztek? Nem így tesznek a pogányok is? Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes! Ügyeljétek, hogy a jót ne az emberek szeme láttára tegyétek, azért, hogy lássanak benneteket. Így semmi jutalom nem vár rátok mennyi

Atyátoknál. Amikor tehát alamizsnát adsz, ne kürtöltess magad előtt, mint a képmutatók teszik a zsinagógában és az utcán, hogy dicsérik őket az emberek! Bizony mondom nektek, megkapták jutalmukat. Te úgy adj alamizsnát, hogy ne tudja a bal kezed, mit tesz a jobb. Így alamizsnád titokban marad, és Atyád, aki a rejtekben is lát, megjutalmaz” (Mt 5,46-6,4).

Szegények, akik már feladták

A szegények egy csoportja családban él, van munkahelye, de barátai nincsenek, elszigetelt, magának való, szürke életet él. Van olyan szegény is, akinek összeomlott a családi élete, elveszítette munkáját, lassan az életcélját is. Nincs egzisztenciája, nincs jövője – s ezért azt kérdezi magától: miért legyen jelene?

Az az ember, aki úgy észleli, hogy nincs jövője, se jelene, súlyos váddal illeti környezetét: mi, akik rokonai, szomszédai kapcsolatban vagyunk vele, nem tudunk valami minimális szeretetet, biztonságélményt nyújtani neki? Miként éljük mi a szeretet-életünket, ha abból lehulló morzsák se jutnak a számunkra érdektelen emberek elé?

Aki szem elől tévesztette életcélját, annak meg kell mutatni, merre találja. Ha nem vesszük a fáradságot, és csak belerúgunk a földre kerülő embertársainkba, aligha fognak fölemelkedni, sőt egyre inkább úgy gondolják, hogy ott a helyük, és nem látják értelmét és lehetőségét, hogy újrakezdjék a küzdelmet. Ha érzéketlenül átlépünk fölöttük, mint egy magatehetetlen tárgyon, akkor nagyon téves értékítéletet sugárzunk feléjük. Mi, akik tudunk az élet értelméről, és nem kapcsoljuk be ebbe a felebarátainkat, mi okozzuk veszítüket.

Való igaz, hogy nehéz őket megközelíteni, mert egy részük hajléktalan, másik részük börtönben ül. Lehet olyan is, aki még megpróbál talpra állni, de félt, hogy a legtöbbjük feladta, s jöllehet vannak családtagjaik, nem laknak velük. Megadónan várják a fagyhalált. Lehet, hogy testben is, de lélekben bizonyosan.

Ezek a szegények egy ideig még megmenthetők. Ha idejében észleljük, hogy életveszélyben vannak, és hajlandók vagyunk előjönni bezárt világunkból, és készek vagyunk felkínálni nekik valami életfeltételt, még van esélyük élni. De ebben a véghelyzetben nem elég eléjük tenni valami adományt, jó szót, ennivalót, hanem meg is kell győzni őket arról, hogy nekik érdemes ezt a lehetőséget megragadniuk. Tehát személyes hangvétel szükséges, ami felmelegíti a szeretetlenségben „átfagyott tagjaikat”, és ráébreszti őket emberi méltóságukra.

Szegények, akik várnak még valamit

A szegény ember vágyakozó lélek, de nem pénznyelő automata: neki sem a pénz a legfőbb érték! Egy gazdag koldusról olvastam, akinek pénze nem volt, de a szeretet gazdaggá tette. A neves osztrák költő, *Rainer Maria Rilke* párizsi tartózkodásakor sokat sétált a városban. Felűnt neki az egyik utcasarkon üldögélő koldusasszony, ahogy rezzenéstelen arccal fogadja a járókelők filléreit. Rilke egyik nap „költői” gondolatra ébredt: A szívének kell adnom valamit, nem a kezéneki, mondta sétapartnerének. Azon nyomban vásárolt egy szép szál fehér rózsát, és elegáns mozdulattal odaadta a koldusasszonynak. És ekkor csoda történt a szegény asszony életében: felemelte a fejét! Sőt felállt, megragadta a költő kezét, arcához szorította, majd még mindig meghatottan, gyengéden magához ölelve fehér rózsáját, elment.

Egy hétig üresen maradt a koldusasszony helye. Szinte már aggódott Rilke, mi történhetett vele. Aztán ismét megjelent, és minden úgy történt, mint régen: az emberek adtak neki pár fillért, ő pedig egykedvűen, érzéketlenül, leszegett fejfel viselte a történéseket. Vajon miként telt az elmúlt hét, miből élt az asszony, ha nem volt kint az utcán, s nem kéregetett pár falatnyi enniválót? Minden bizonnyal a rózsából élt, a szeretetből, abból a boldog tapasztalatból, hogy ő fontos valakinek, hogy ő szerethető, hogy valakitől ajándékot kapott.¹

S hogy ez mennyire nem a költői fantázia szüleménye, egy ismerősöm meséli: amikor egy százforintost tett egy koldus kezébe, az szó nélkül visszaadta neki.

– Talán kevés, megsértettem? – kérdezi tőle a megdöbben ismerősöm.

– Nem kell nekem a száz forintja, nekem inkább öt perc kell magától, hogy emberszámba vegyen, rám figyeljen és meghallgasson!

Igazi gyógyulás: a szív által

A megcsúszott ember – akár anyagilag, akár erkölcsileg – ugyanolyan érzelemmel bíró, szeretetre vágyó ember, mint bárki más. Ha pénzt adunk neki, csak a felszínét javítjuk, ami csak ideiglenes gyógyír a sebére. Ha a szívünkben adunk valamit neki, akkor van esélyünk arra, hogy valami az alapoknál változik meg benne. Ahogy a betegnek nem csupán fájdalomcsillapítót ad az orvos, hanem meg is akarja gyógyítani, mi sem elégedhetünk meg azzal, hogy ideig-óráig megpróbáljuk feledtetni em-

¹ Hézszer Gábor: Az ajándék. In: Kötőjeles történetek. Kálvin Kiadó, Budapest, 1999, 26. o.

bértársainkkal, milyen fölösleges és elviselhetetlen terheket cipelnek, hanem azon fáradozunk, hogy segítsünk nekik ezt a terhet lerakni, hogy szabad életet élhessenek.

Szent Pál ezt az eljövendő szabadságot így fogalmazza meg: *„Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. Nem a szolgaság lelkét kaptátok ugyanis, hogy ismét félelemben éljétek, hanem a fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa kiáltjuk: Abba, Atya! A Lélek maga tesz tanúságot lelkünkben, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekei, akkor örökösei is: Istennek örökösei, Krisztusnak társörökösei”* (Róm 8,14-17). Ma még a várakozás állapotában élünk, és sóvárogva várjuk, hogy a mulandóság szolgai állapotából majd felszabadulunk az Isten fiainak dicsőséges szabadságára.

De a megcsúszott bűnözőnek is van szíve. A kérdés az, hogy a környezetének van-e. A volt környezetének nem lehetett túl sok, ha mellettük idáig sülyedhetett. Az új környezete pedig most vizsgáljuk: ki tudja-e emelni ezt a szegényt a mélypontjáról?

Első lépés: megértés és elfogadás

A segítés első lépése, hogy megértést, elfogadást tanúsítunk iránta. Ez nem helyeslés, ezzel nem stabilizáljuk őt a rosszban. Azt sugalljuk, hogy ismerve azokat a körülményeket, indítékokat, amelyek őt erre a tetre vezették (pszichológiai, életkörülmények stb.), bele tudunk helyezkedni a sorsába, és érthető számunkra szívének megkeményítése. Nem értünk egyet vele, de „átlátjuk”, mi juttatta őt erre a cselekvésre.

XXIII. János pápa meglátogatta a rabokat a római börtönben. Beszélt hozzájuk, s azt mondta: megértelek benneteket, mert én is loptam: négyéves koromban leszedtem egy almát a szomszéd fájáról, de én szerencsésebb voltam, mint ti, mert engem nem fogott meg a rendőr.²

Értjük a feszültségoldó tréfát, de azt is, hogy mindenki bűnös. Ezért nincs okunk lenézni azt, akit a bűne bajba sodort. Inkább azon kell elgondolkodnunk, hogyan lehetünk segítségére annak, aki a bűn fogságába esett. Miként találjuk meg azt az utat a lelkéhez, hogy úgy tudjunk segítséget kínálni, hogy ő képes legyen elfogadni. Annál nagyobb erre az esélyünk, minél alázatosabban kínáljuk a segítségünket.

Amikor felismerjük, hogy a bűnösnek is van szíve, akkor nem olcsó mentegetésbe akarunk kezdeni, mondván, hogy „ő is csak ember, értsük hát meg”, hanem azt fogalmazzuk meg, hogy van hozzá vezető út, egy járható ösvény, amelyen el lehet jutni hozzá, és lehet hatni rá. A szív tehát azt jelenti, hogy van esélye, hogy megváltozzon – és van esélyünk, hogy tegyünk érte valamit.

² Wilhelm Hünermann: A világ plébánosa. Ecclesia, Budapest, 1987, 315. o.

Mahatma Gandhi, az erőszakmentesség elkötelezett apostola, megdöbbentő történetben mutat rá, hogy a legelvetemültebbnek tűnő ember is megnyerhető a jószágnak. *„Mindig hittem az ellenfél becsületességében. Ezt gyakran arra használták fel, hogy becsapjanak. Egyszer tizenegyszer egymás után becsapott valaki. De én ostoba makacszkodással tovább hittem a becsületességében. Erre tizenkettedszer már nem tudta megállni, hogy ne legyen becsületes. Kellemes volt számára felfedeznie a saját becsületességét. Számomra is az volt. Ezért elégedetten váltunk el egymástól, ellenfelem meg én.”*³

Második: Isten irgalmasságát tolmácsolni

Ezt az esélyt az irgalmas Isten táplálja bennünk. Ő az, aki sose zárta be előtünk, bűnös emberek előtt a szeretetének kincstárát. Jézus hívása érvényben van minden kor emberének: *„Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék, aki hisz bennem: belsejéből az Írás szava szerint élő víz folyói fakadnak. Ezt a Lélekről mondta, amelyben a benne hívők részesülnek”* (Jn 7,37-39).

Isten bőkezősége elképzelhetetlen számunkra. Mi „beosztón” takarékoskodnánk javainkkal, ő azonban a Végtelen birtokában van, és pazarlón onjtja szeretetét. Mi hibás önszeretetünkől fakadóan először magunknak akarjuk megteremteni a jólétet, aztán azoknak, akiket szeretünk, és csak ha marad, akkor állhatnak sorba az „idegenek”. Isten pedig azt mondja: minél szerencsétlenebb vagy, annál több kegyelmet akarok neked adni!

Miután Jézus elhívta Mátét a vámszedő asztaltól, és apostolai közé fogadta, a farizeusok nemetszésüket fejezték ki a tanítványoknak. Jézus megfelelt nekik: *„Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek. Menjetek, és tanuljátok meg, mit jelent: Irgalmasságot akarok, nem áldozatot. Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket”* (Mt 9,12-13).

Jézus tudja, hogy a bűnösök lelke sérült a bűntől. Gyógyulásra szoruló emberek ők, akiket nem kirekeszteni kell, hanem szeretni, talán jobban, mint másokat. Mi általában félünk a bűnöstől, pontosabban a bűn hordozójától, mert féljük magunkat, ránk ne ragadjon tisztátalanságából valami. Mi sem a bűnöst akarjuk távol tartani magunktól, de a félelmünk indokolt, és nem akarunk tudatos kapcsolatot alakítani olyan emberrel, akin keresztül megfertőződhetnénk. S még az sem bír szemléletváltásra minket, hogy tudatában vagyunk saját bűnösségünknek és bűneinknek!

³ Móhándász Karamcsand Gandhi: Önéletrajz. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1987, III. rész

Talán akkor fogunk megenyhülni mások iránt, ha megértjük, hogy Jézus a mi asztalunkhoz is leül, és velünk kíván étkezni. Azért, mert szükségünk van rá. Beszöket valami elmondhatatlan öröm fogja betölteni, amikor azt érezzük, hogy az ő szeretete megváltoztatott minket, s ez az új érzés elfoglalta szívünk azon darabját, amit eddig az önzés, a harag és az élvezetvágy foglalt le. S amikor felocsúdunk ennek a szeretetnek mámorából, azt keressük, kivel oszthatjuk meg ezt az újdonságot, kivel kereshetünk közösséget, kit szerethetünk mélyebben, kinek segíthetünk a felemelkedésében, kit ölelhetünk át pusztán önmagáért a szeretetért.

A kereszten hangzik el a legmegindítóbb felmentés: „*Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit tesznek!*” (Lk 23,34) Ha utánogni szeretnénk Jézust ebben a nagylelkű szeretetében, azt tapasztaljuk, hogy amikor a bűnös embert tekintjük, nem tudunk ilyet mondani. Inkább azt mondjuk, hogy dehogynem tudja, milyen súlyosan vétkezik. Erre a felmentő szeretetre akkor jutunk el, ha nem a bűnöst nézzük, hanem Jézust. És Jézus szeretetét tekintetnek látásmódjából kiindulva azt tudjuk mondani: Atyám, akít Jézus ennyire szeret, annak én is oltalmat kérek Tőled! Jézus biztosan nem téved, és akiért a vérét ontotta, annak megszentelődése az én ügyem is.

És ebben nem lesz semmi mesterkedés és színészkedés – bizonyosság rá az a boldogság, amely ekkor betölti a szívünket.

Harmadik: Együtműködni Isten irgalmasságával

Isten irgalmasságát nem elég szóban közölni, azt a tetteinkkel kell embertársaink lelkébe oltani. Péter apostol kérdésére – hányszor kell megbocsátani az ellenünk vétkezőnek – Jézus azt feleli: „*Nem hétszer, hanem hetvenszer hétszer*” (Mt 18,22), azaz nem sokszor, hanem állandóan.

Ebből eredően a mennyek országát ezzel a hasonlattal mutatja be Jézus⁴: egy király elszámoltatja szolgáit. Egyikük könyörgőre fogja, hogy hatalmas tartozásának törlesztésére haladékat kapjon. Urának megesik a szíve rajta, és elengedi tartozását. A hála azonban nem születik meg a kiütemelt szolga lelkében – rögtön kegyetlenkedni kezd egy szolgatársával, és követeli, azonnal adja meg elenyészően kicsi tartozását. Amikor az könyörgőre fogja, a szolgának nincs irgalom a szívében, nem ad neki haladékat. A királyt elszomorítja ez a lelketlenség, és a gonosz szolgájára újra ráterheli minden adósságát. Mert a benne fellelhető hiány arról tanúskodik, hogy nem töltötte be lelkét a felkínált irgalom.

⁴ Mt 18,21-35

Jézus a két szolga történetén keresztül mutat rá, hogy ha nincs meg bennünk az Isten irgalmassága iránti fogékonyság, akkor nem tudunk élni belőle – ha nem tudjuk kezelni a tőle nyert kegyelmet, akkor elveszítjük. Akiben nincs „telepítve” az isteni irgalom, az nem képes hasznosítani, tehát nem kaphatja meg Istentől. Isten felkínálja neki is, mégse válik életképessé benne, mert nem épül be a lelkébe.

Aki azt mondja, hogy megbocsátok, de nem felejték, az csak elodázta a bosszút, és várja a megfelelő pillanatot, hogy megleckéztesse ellenfelét. Az igaz, hogy a bűn sebet üt az ember lelkén, és ez maradandó rossz emléket okozhat bennünk, mégsem szabad mesterségesen fenntartani ennek emlékét, mert akkor előbb-utóbb kitörhet belőlünk, és a bűn tovább fertőzheti életerünket. Abban, aki megértette, hogy ő maga is Isten irgalmasságából él, fel sem merülhet, hogy ezt ne adja tovább, és ne részesítse embertársait ugyanabban a szeretetteljes gesztusban, amit ő maga is kapott.

Jézus a saját hivatásáról mondja: „Azért jöttem, hogy tüzet dobjak a földre. Mi mást akarnék, mint hogy lángra lobbanjon!” (Lk 12,49) Mi ebben akarunk részt venni, hogy általunk is növekedjék a Földön a szeretet lángolása, a megbocsátás, a megértés, a testvéri összetartozás stabilizáló ereje. Akit megperzselt az isteni jószág, az boldog, ha növelheti azt a világban. Az a vágy, hogy az Úr ajándékát terjeszteni akarja, igazolja, hogy valóban befogadta azt a lelkébe. Minden személy, aki részesedik ebben a szeretetben, gazdagodik és gazdagítja környezetét. Így növekszik a világ esélye arra, hogy egy élhetőbb, áttekinthetőbb jövő távlata nyíljon meg számára.

Van ideje a beszédnek, és van ideje a hallgatásnak

Nyilván szabad, sőt kell ítéletet mondani a bűn felett (de nem a bűnös felett!). A bűnös ember is köteles szólni! Furcsa cinkos hallgatásba sodródnánk, ha a személyes bűneink és gyengeségeink miatt nem mernénk szóvá tenni mások tévedéseit! Megszólalásunk alapja nem a mi tökéletességünk, hanem az objektív törvény, a krisztusi norma, ami alapján szólunk, és szeretettel figyelmeztetjük felebarátunkat a tévedésére! A szülő, az óvónő, a tanítónő, a tanár, a rendőr, a bíró, a pap és a közigazgatás bármely területén munkálkodó tisztségviselő ki kell hogy mondja a bírálatot, az elmarasztalást. Nyilván ezt nem teheti azzal a felsőbbrendűség-tudattal, mintha ő ártatlan lenne, de a saját bűne nem lehet ok a hallgatásra.

Bill Clinton gyakornokával kapcsolatos hazugságáról mégis azt mondom, hogy a hangosan tiltakozók jobban tették volna, ha hallgatnak. Ugyanis itt nem a felebarát iránti aggodás vezette őket a négy szemközti, baráti feddésre, hanem azt élvez-

ték, hogyan tupírozhatják a bűnt, és hogyan növelhetik a feszültségét a világban. Kétségtelen, hogy a közszereplőtől sokkal több várható, mint egy átlag polgártól, hiszen ő nemcsak magáért felel, hanem reflektorfénybe állt, ahol nagyobbak a követelmények. De a „Meggértette Amerikát!” hözöngés álságos helyzetet teremtett az amerikai szenátorok között. Olyanok mondták ezt, akik feltehetően szintén hazudtak már, sőt lehet, hogy házasságtörő is volt a tiltakozók között, vagy esetleg más egyéb súlyos kérdésben vétettek már Isten, ember és Amerika ellen. Nos, ezek a szenátorok nem vették észre, hogy most jött el számukra a hallgatás ideje.

Jézus, hasonló helyzetben, a házasságtörő asszonyt elítélőknek azt mondta: „Az vesse rá az első követ, aki bűntelen közületek!” (Jn 8,7) Szóljunk, ha erkölcsi vagy testi, anyagi bajt előzhetünk meg, vagy csökkenthetjük. De hallgassunk, ha csak értelmetlen megbotránkoztatást érnénk el a felháborodáskeltéssel.

A bűn büntetését érdemel – egyedül Isten adhat feloldást a büntetés alól

Az irgalom magasan felülmúlja az igazságosságot, de nem nélkülözi. Isten irgalmas megbocsátása igazságon alapszik, és túlszárnyalja. Ezért az irgalmasság mint a szeretet legmagasabb rendű megnyilatkozási formája az igazságosság alapjára épül. Ezért amikor II. János Pál pápa meglátogatta a börtönben merénylőjét, megbocsátott neki, de nem kérte a szabadon bocsátását, mert a bűn mindenkör büntetését érdemel, és jóvátételt követel. Kevésbé azért, hogy a kárvallottakat kiengesztelje, inkább azért, hogy a bűnös engesztelést nyújtson Istennek és az embereknek, azaz alkalmat kapjon a megjavulásra.

A bűnnel nem kell megismertetni magunkat – a bűn fogantatásunk pillanatában ránk telepedett, és végigkíséri életünket. Magunkba tekintve és a körülöttünk élők magatartásából egyaránt ismerjük a bűn mechanizmusát. De azt is, hogy Isten végtelen szeretete megmentett minket a bűn örök pusztító következményétől, és a megváltó kereszthalála és feltámadása megadta a lehetőséget az üdvösségre. Nem lettünk ettől tökéletesek, az áteredő bűn hatásai nyomon követik egész életünket, de a bűn jogos következménye nem sújt minket.

Egyszer, akik a törvény betűjét jobban értették, mint annak szellemiségét, Jézus elé hurcoltak egy házasságtörésen ért asszonyt.⁵

⁵ Jn 8,1-11

Ennek az asszonynak nagyon elege volt már mindenkiből: önmagából is, a vádlóiból főként, de talán Jézussal se szívesen találkozott volna most. Mégis ez a találkozás szerezte meg neki az életet.

Mi is járhatunk hasonlóképpen: amikor bűneink elborítanak minket, és szeretnénk elmenekülni mindenkinek a szeme elől, egy fölemelő találkozás, egy bűnvalomás a szentgyónásban, egy személyes hangvételű imádság megváltoztathatja életünket.

Van, aki olcsóbban szeretné megúszni

Akinek nem sikerült még kellő magasra helyezni az erkölcsi mércét önmaga iránt, az keresi a lehetőséget, hogy elnéző legyen önmagával, és inkább másokra terhelje nyomorúságának felelősségét. Jézus a példabeszédeiben róluk is beszél az egy dénár fizetséget adó szőlősgazda történetében.⁶

A példabeszéd munkásait szemlélve két hibát találunk magatartásukban: először azok hibáznak, akik nem vállalnak idejében munkát, és csak telik a nap, ők mégis csak ácsorognak a piactéren. A második tévedést azok követik el, akik zúgolódnak és telhetetlenek a bér kifizetésekor, hiszen megkapják azt, amiben meg egyeztek. Ők azonban – sajátos elképzelésük miatt – többre számítottak.

A gazda már kora reggel felfogadta a munkásokat, azokat, akik hajlandók voltak munkába állni. Amikor órákkal később újra a piactéren járt, ismét látott munkanélkülieket. Ők vajon honnan kerültek elő? Vagy most ébredtek föl, vagy pedig számítók voltak, és azt mondták: itt van egy gazda, aki egy dénárt ígér, nekünk azonban kettő kellene. Nem megyünk el neki dolgozni, majd csak jön egy jobb ajánlat! De nem jött. Ők pedig lemaradtak a biztos munka szerény, de becsületes fizetéséről.

Lemaradtak volna. De az irgalmas Isteni megszemélyesítő gazda ismét arra járt, és most is felfogadta azokat, akik már rájöttek, hogy tévedtek, és dolgozniuk kell, ha élni akarnak.

Van azonban olyan ember, aki még ekkor is ismeretlen helyen húzza meg magát, nem kerül a gazda szeme elé, még mindig saját útját próbálja járni. Isten mindent felülmúló szeretete őt sem engedi elveszni, hozzá is visszatér a gazda, és megélhetést kínál számára. Még akkor is, ha csak az utolsó órában kerül elő, és csak ekkor adja fel kisztílű bűjőcskáját.

A másik tévedést a reggel munkába állók követik el, amikor az elszámolás következik. Azt gondolják, hogy nekik, akik egész nap dolgoztak, több jár. Jézus

⁶ Mt 20,1-16

azonban – a gazda személyében – rámutat: igaz, hogy ti sokat dolgoztatok, de egész nap abban a biztos tudatban éltetek, hogy jó helyen vagytok, és lesz holnapra ennivalótok. Ezek a szegények azonban, akiket megtévesztettek, vagy akik megtévesztették önmagukat, egész nap abban a reménytelen helyzetben szorongtak, hogy lemaradtak valamiről, s holnap éhezni fognak. Az irgalmas Isten kárpótolni akarja őket e keserűségért, és a pszichikai küzdelmüket beszámolja annyinak, mint amit a ténylegesen dolgozók végeztek. Az elégedetlenkedőknek ezt mondja a gazda: „Barátom, nem követek el veled szemben igazságtalanságot. Nem egy dénárban egyeztél meg velem? Fogd, ami a tied, és menj! Én az utolsóknak is annyit szánok, mint neked. Vagy nem tehetem a sajátommal azt, amit akarok? Rossz szemmel nézed, hogy jó vagyok?” (Mt 20,13-15)

Minket, akik abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az életünk elején rátaláltunk a helyünkre, és módunkban áll elvégezni feladatainkat, a reménység nyugalma tölti el. Nem irigyeljük azokat, akik kevesebbet nyújtanak az élet során, sőt aggódomva figyeljük, le ne késsenek az utolsó lehetőségükről, illetve el ne vesszítsék a maradék bizalmukat, és ne kíséreljenek meg elűnni végleg a gazda szeme elől.

Jézus aktivitást vár a szegénytől

Jézus egyszer a jerikói úton találkozott egy vak koldussal, Bartimeussal.⁷ Történetét *José Prado Flores* mexikói biblikusprofesszor gondolatai alapján tekintsük át!⁸

A vakság a sorsa volt. De koldussá ő maga tette magát. Munka helyett leült koldulni, és ezzel megsértette saját emberi méltóságát. Bebeszélte magának, hogy életképtelen: önsajnálata beszűkítette jövőjét.

Járni se akart többé, leült a földre – így szimbolizálta, hogy önbecslése a földre hever. Kiszállt az életből, és rábízta magát az életet alakító többiekre. Nem az volt a legnagyobb baj, hogy mások lenézték, hanem hogy ő maga nézte le önmagát! Úgy vélte, hogy méltatlan az emberek szeretetére, s ezért bezárta a szívét, nehogy mégis kapjon valakitől szeretetet. Az a köpeny, amelyet később majd eldob, az elzárkózásának a tudatalatti kifejezője volt, egy „szigetelő réteg” az emberek ellen.

Bartimeus föladata: lemondott önmagáról. Úgy gondolta: kár fölállni, ha úgysem tud hova menni. Kár megélni a jelent, ha nincs jövő. Ebbe a sötét helyzetbe lépett be Jézus. És a találkozás percében a vak „megérezte”, hogy eljött az ő órája: elő kell jönnie keserű magányából, és abba kell hagynia önsajnálkozását.

⁷ Mk 10,46-52

⁸ José Prado Flores – Angela Chineze: *Effeta! Nyilj meg!* Szent András Evangelizációs Alapítvány, Budapest, 2006, 13–36., 98–104. o.

Felkiáltott. Nem lehetett szokása a kiáltozás, tehát az első pillanatban, amikor a jó döntést meghozta, rögtön meg is változott az élete: olyat tett, amit máskor nem – meg merete tenni azt, amit eddig nem!

Azért kiáltott Jézus után, mert vágy ébredt végre benne az élet iránt. És legyőzte magában a „méltatlanság-” tudatot is: tett egy lépést Jézus felé.

A környezete rosszul reagált rá: el akarták hallgattatni. És mit tett Jézus? Odafordult hozzá, de nem süllyedt le az ő szintjére. Nem akarta erősíteni benne a gyöngeségtudatot! Jézus nem akkor segít az emberen, ha elfogadja az ő koldus-szintjét, hanem akkor, ha felemeli az elesettet az ő isteni magaslatára.

Ezért nem hagyta jóvá Bartimeus szánalmas elkeseredését! Nem ő ment vissza a koldushoz, hanem azt mondta: „Hívjátok ide!” És ezzel azt üzenté neki: Képes vagy rá, hogy megmozdulj. Gyere ide!

Jézus rákényszerítette Bartimeust, hogy változtassa meg önmagáról alkotott rossz véleményét. És eredményes volt: Bartimeus felugrott! Ledobta köpenyét – az elmúlt évek alatt rárakódott teher jelképét, és kilépett önkéntes száműzetéséből.

Jézus – bár tudta, mire van szüksége a vaknak – megkérdezte tőle: *Mit akarsz? Mit tegyek veled?* Így akarta továbblépésre készíteni, hogy tegyen személyes valomást. És sikerült: az a vak, aki mostanáig elfojtotta magában az érzelmeket (mert szerethetetlennek tartotta magát), most megszólította Jézust: „Rabbóni!”, ez szó szerint azt jelenti, hogy „Legkedvesebb, szeretett Mesterem!”

Bartimeus tehát megvallotta, hogy nagyon szereti Jézust. Pedig még meg se gyógyult! És csodálatos a benne végbemenő eredmény: Jézus nyomába szegődik, követi őt. Most, amikor élete csúcseménye történt vele, és mehetne, hogy mindenkinek eldicsekedjen a sikertörténetével, és híres lehetne – nem ezt választja, hanem megy, és hirdeti, hogy mit tett az Isten. Már nem róla szól ez a történet, hanem Isten dicsőségéről! És ennek lett hirdetője. Ez hitelesíti őt és a történetét, hogy megfeledezett magáról. Már nem „feladta és lemondott magáról”, hanem megélt az Istennel való élő közösségét, és a mondat alanya nem ő, hanem az Isten!

Ha a tanulságokat össze akarjuk gyűjteni, azt mondhatjuk:

1. Nyomorúságos helyzetünket felmérve tudatában kell lenni annak, hogy *szükségünk van Jézusra*, csak ő tud segíteni rajtunk. Nem engedhetjük ki kezünk közül a most kínálkozó lehetőséget: Jézussal élő kapcsolatban kell lennünk!
2. De azt sem szabad várnunk, hogy majd ő cselekszik helyettünk! Nem hagyhatjuk el magunkat! *Többre vagyunk képesek*, mint gondoljuk. Isten nem azzal segít rajtunk, ha „együtt érez” velünk, hanem azzal, ha megerősít minket.
3. Isten nem „ellenünk van”, ha hallgat, vagy másként adja segítségét, mint ahogy azt mi elképzeltük. Hiszen épp ezáltal ébreszt rá *életünk új lehetőségeire*, amit

eddig valami eltakart szemünk elől. Minden, amit kapunk, vagy amit nem kapunk meg – az örök élet érdekében történik velünk.

Ennek a bizalmával fogadjuk Jézust: Ő fogja megtenni az első lépést, de mi sem maradhatunk ülve, nekünk is lépnünk kell feléje. Ha pedig úgy érezzük, hogy eddig hátrafelé lépegettünk, most legyen vége ennek a szorongó bűjőcskázásnak, és kiáltunk utána: Jézus, könyörülj rajtam! Add, hogy lássak! Szeretnék veled tartani!

És ő kiemel minket vakságunk sötétségéből, és a szívünkbe fogadott szeretet új megvilágításba helyezi életünket – azaz új keretek közé kerül az életünk: egyre inkább az élet jeleit fogják felfedezni tetteinkben.

A világ megoldhatatlannak látszó gondjait a szeretet képes elrendezni

Amikor a miniszter értesült róla, hogy Don Bosco a kirándulásról hiánytalanul visszavitte a háromszáz fogva tartott fiatal a börtönbe, megkérdezte tőle:

– Miért sikerül önnek megtenni ilyet, és nekünk nem?

– Mert az állam csak parancsol és büntet. Nem is tehet többet. Én ellenben szeretem azokat a fiúkat. És mint pap, rendelkezem erkölcsi erővel is, amit ön nem tud megérteni.⁹

Mahatma Gandhi is ismerte ennek titkát. Egy himnusz sorát idézi: „Csak az, akit a szeretet nyíla eltalált, csak az ismeri hatalmát.”¹⁰

Ez a hatalom benső készletét ad a cselekvésre. Ahogy a jó pásztor megkeresi és hazaviszi az elveszett bárányát¹¹, és nem dorgálja, nem bünteti, hanem örül neki és szereti, mi sem akarjuk elrettenteni magunktól az eltévedt embertársainkat, nem tartjuk reménytelen esetnek azokat sem, akik messzire jutottak a szelíd társaiktól. Ha pedig veszélybe kerültek, akkor a keresésükre indulunk. Hogyha ezt a keresést a nyomozó hatóságok végzik, akkor már késő, ezt korábban kellett volna megtennünk. De számukra még akkor sincs késő – Jézus, a jó pásztor meghozza értük az áldozatot: keresi és megtalálja őket, szeretetében fogadja, és visszahelyezi őket közösségi életükbe.

Aki mer e szeretettől különböző úton járni, az – remélhetően – nem ismeri az Istent, és talán ez enyhítő körülmény lesz számára. Bár a tudatlanság egy idő után inkább jelent bűnös hiányt, mint felmenthetőséget. Isten irgalmas szeretete azonban

⁹ Teresio Bosco: Don Bosco. Új életrajz. Szent József Kiadó, Budapest, 1991, 206. o.

¹⁰ Móhandász Karamcsand Gandhi: i. m. 38. o.

¹¹ Lk 15,46

belénk önti mindazt, ami gyarlóságunk folytán hiányzik belőlünk. És mi élhetünk belőle: az éltető rózsából, a nekünk ajándékozott figyelemből, időből, megbocsátásból, bizalomból, a belénk sugárzott elvárásból, és a megtapasztalásból, hogy képesek vagyunk felállni. Hagyjuk abba a siránkozást, szabaduljunk meg a pszichikai mentőmellényeinktől, ahogy Bartimeus a köpenyétől, és tegyünk egy lépést Jézus felé, aztán maradjunk vele, hogy életünk ezután arról szóljon, mit tett velünk az Úr!